

Struinen

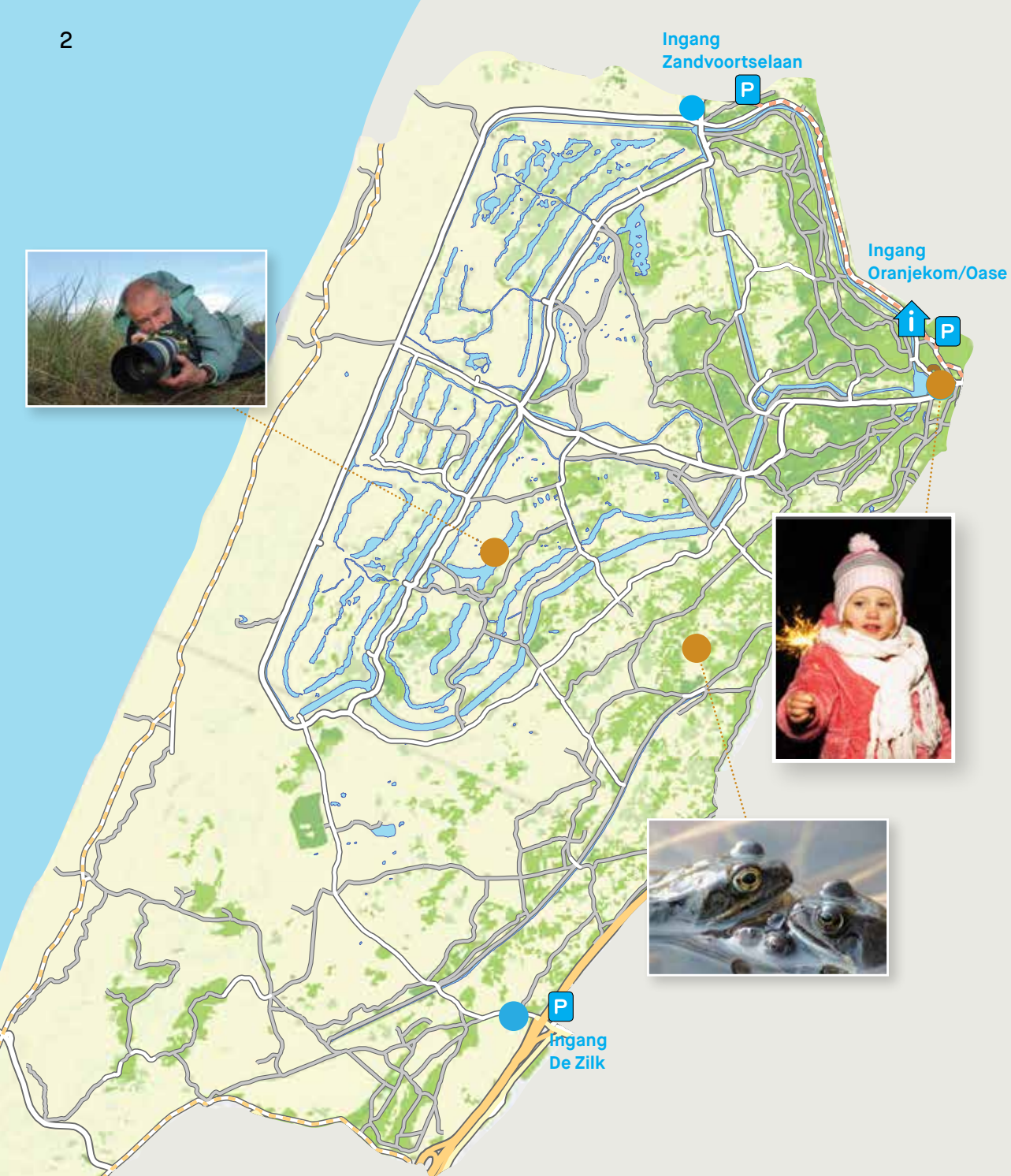
in de Amsterdamse Waterleidingduinen

nr. 95 | Winter 2017

waternet

waterschap amstel gooi en vecht
gemeente amsterdam

**Bezoekerscentrum
De Oranjekom**
Eerste Leijweg 6
Tegenover Vogelenzangseweg 21
2114 BH, Vogelenzang
T 020-6087595
Open: dinsdag t/m zondag
10.00 – 17.00 uur

Toegang

U bent elke dag van harte welkom tussen zonsopkomst en zonsondergang, ook buiten de paden.

- Toegangskaart verplicht vanaf 18 jaar
- Geen toegang voor honden
- Geen toegang voor fietsen en andere voertuigen
- Kijk voor alle voorwaarden op waternet.nl/AWD

‘Je bent hier snel op jezelf’

Vincent Dorrestein komt met vriendin en zoontjes Davy en Kay wekelijks in de Amsterdamse Waterleidingduinen. “Mijn opa startte lang geleden koffiehuis Panneland.”

“Als kind kwam ik hier al”, vertelt Vincent (32), “mijn oma woonde pal naast de Waterleidingduinen. Als we op bezoek waren, was ik al snel buiten. Hutten bouwen met mijn vriendjes en op hertensafari. Herten waren er toen ook al. Niet zoveel als nu, maar we kwamen ze geregeld tegen. Mijn zoon Davy is er ook gek van. ‘Pap’, zegt hij als we hier arriveren, ‘gaan we weer hertenpoep zoeken?’

Wij komen hier wekelijks, met de jongste van zeven maanden in de kinderwagen. Prachtige wandelingen maken we vanaf ingang Panneland. Beetje uitwaaien en wat rust opzoeken. Je bent hier als bezoeker al vrij snel op jezelf. Wij trimmen hier ook graag. Dan wisselen mijn vriendin en ik elkaar af als oppas voor de kids.”

“Ik ben een beetje vergroeid met de duinen. Mijn opa startte in de jaren zeventig koffiehuis Panneland. Ik werkte er zelf ook zestien jaar. Na een switch in mijn carrière ben ik tegenwoordig planner bij een logistiek bedrijf. Prima job, maar ik zit wel dagenlang binnen. Onze uitjes in de AWD geven balans in ons leven. In de duinen zijn we even helemaal los van de dagelijkse sleur.”

Overwinteraars

Voor een onderduikadres in koude winters konden sommige diindieren al terecht in onze bunkers. Sinds kort kunnen amfibieën, zoogdieren en insecten ook overwinteren in andere gebouwen. Laat de winter maar komen!

Waternet restaureerde dit jaar enkele monumentale gebouwen in de Waterleidingduinen. Bij die operatie is rekening gehouden met wensen van permanente duinbewoners. Zo zijn in de nok van het Huis van het Wester vleermuiskasten opgehangen, zijn er nestkastjes bevestigd voor de witte kwikstaart en uitsparingen aangebracht voor gierzwaluwen. Voegen zijn ingeslepen waar insecten terecht kunnen, en een oud toilet werd afgesloten en ingericht als insectenhotel.

"We troffen er bij een inspectie al enkele bijen en vlinders aan," vertelt André Immerzeel die bij de restauratie betrokken was. "In de dubbele kelder is een overwinterplaats ingericht voor amfibieën. Er zijn stenen en dakpannen achtergelaten waar kikkers, padden en salamanders kunnen schuilen, en ook dat was al raak. In de kelder trof ik bij het omdraaien van enkele stenen twee rugstreeppadden aan."

Als de winter dit jaar goed doorzet, zoals sommige deskundigen voorspellen, wordt het nog druk in onze gebouwen. Deze dieren weten hun onderduikadressen zeker te vinden.

Bruine kikker

Bruine kikker

De bruine kikker is net als de groene regelmatig te zien in de Waterleidingduinen. Een groot deel van het jaar kun je op de paden langs onze waterwinkalen en toevoersloten jonge en volwassen exemplaren aantreffen. Bruine kikkers overwinteren zowel op land als in het water. In het water verstoppen ze zich in zand of in modder. Zodra de zon weer een beetje warmte geeft, laat de bruine kikker zich als eerste zien. 's Winters verschuilen zij zich ook graag in kelders. In het Huis van het Wester kunnen ze in het vroege voorjaar via een loopplankje weer naar buiten.

Roesje

Het roesje is een prachtige nachtvlinder die overwintert in schuren en kelders. Bij ons wordt hij geregeld aangetroffen in de bunkers. De vliegtijd is van juli tot oktober. De volwassen vlinders leven van nectar van wilgenkatjes, in de zomer van braambessen en in het najaar van nectar van klimop. Naast het roesje verwachten we ook de kleine vos en de dagpauwoog in onze gebouwen aan te treffen. Beide dagvlinders overwinteren als vlinder en laten zich bij de eerste voorjaarswarmte zien.

Roesje

Paspoort

Latijn: Myotis daubentonii

Lengte: ca. 5,5 cm.

Spanwijdte vleugels: ca. 25 cm.

Gewicht: tot 15 gram

Watervleermuis

De watervleermuis is met afstand de meest algemene vleermuizensoort in de AWD. Hij heeft het hier naar zijn zin vanwege de vele waterpartijen waarboven in de schemer op insecten wordt gejaagd. In voorjaar en de zomer verblijft

de watervleermuis in holle bomen. In de winter weet hij via uitgespaarde openingen de bunkers te vinden. Daar hangen ze vaak naast elkaar aan het plafond. Een watervleermuis wordt gemiddeld vijf jaar oud.

Historische landschapsgebouwen

Het Vinkershuisje, Jachthut Schuil en Rust en het Huis van het Wester zijn na een restauratie klaar voor de toekomst. Huis van het Wester is gedeeltelijk opengesteld. U kunt er schuilen en van het uitzicht genieten. Vroeger stonden er meer gebouwen in de Waterleidingduinen. Wat is daarmee gebeurd?

Toen de Waterleidingduinen nog geen waterleidingduinen waren, stonden er verschillende duinboerderijen waar boerenfamilies leefden van bescheiden veeteelt. Zoals op Panneland en op het Paradijsveld. Op het Zwartevelde werkte een

familie in de aardappelteelt. Verspreid woonden ook enkele jachtopzieners. Die zagen erop toe dat aanwezig 'haar- en veerwild' alleen geoogst werd door de rechthebbende eigenaren. Later namen ook medewerkers van het waterwinbedrijf hun intrek in de duinen. Naast het Huis van het Wester, aan het einde van de Duizendmeterweg, stond aanvankelijk een machinepompegebouw. Machinist Pool en zijn vrouw zagen pal tegen de zeereep 'in the middle of nowhere', hun zoon opgroeien. Dagelijks liep hij door de duinen naar school in Zandvoort.

Bunkerdorpen

Bijna alle duinbebouwing is in de loop van de vorige eeuw gesloopt. Huizen moesten wijken voor waterwinkanalen en infiltratiegebieden. Boeren hielden het soms ook uit eigen beweging voor gezien, want het boerenbestaan op schrale grond was geen vetpot. De meeste huizen gingen echter pas vanaf 1942 tegen de grond; op last van de Duitse bezetter. Die richtte de Nederlandse kustlijn in als verdedigingslinie, de Atlantikwall. Dit militaire 'Sperrgebiet' was voor burgers verboden toegang. Er verrezen bunkerdorpen, die na 1945 onder het zand verdwenen.

“Er is voor gekozen de gebouwen weer zoveel mogelijk onderdeel te maken van het omliggende landschap.”

Rijksmonument

Een paar gebouwen staan nog fier overeind. Bunkers die gespaard bleven, zijn ingericht als overwinteringsplaats voor o.a. vleermuizen. Waterpompestation De Oranjekom is nu volop in gebruik als bezoekerscentrum en het kleine pompegebouwtje De Oude Beek er vlak naast, wordt ook opgeknapt. “Verder weg in het waterwingebied staan het Huis van het Wester en Jachthut Schuil en Rust”, vertelt André Immerzeel, projectleider restauratie. “Het Vinkershuisje vlakbij de Oranjekom bezit de status van Rijksmonument en was, net als de andere twee gebouwen, toe aan groot onderhoud. Als goed beheerder van natuur-historisch- en monumentaal erfgoed is Waternet verplicht om met zorg en aandacht voor onroerend goed te zorgen. Daarom zijn de gebouwen met eigen geld gerestaureerd.”

Landschapskijkhut

Daar ging een zorgvuldige operatie aan vooraf. Er is onderzoek gedaan om de gebouwen zoveel mogelijk in oude staat te herstellen – en alle werkzaamheden vonden plaats onder toezicht oog van Immerzeel. “Er is voor gekozen de gebouwen weer zoveel mogelijk onderdeel te maken van het omliggende landschap. Zo is het Huis van het Wester omgedoopt tot Huis van het Wester. Het is deels geopend en bezoekers kunnen via een open raam op zolder van het uitzicht genieten. Er staan bankjes gemaakt van duinhout en we gaan het huis gebruiken bij excursies en evenementen. Ook Het Vinkershuisje en Jachthut Schuil en Rust betrekken we bij de recreatie-agenda, zo krijgen ze weer iets terug van hun oorspronkelijke landschappelijke functie.

Vinkershuisje

Locatie: Vinkenbaanveld | **Bouwjaar:** 1854 | **Toenmalige functie:** 'commandocentrum' van vinkenvangers | **Opdrachtgever:** Aernout van Lennep (1827-1891)

Vanuit het Vinkershuisje vingen beroepsvinkers tot het verbod in 1912 o.a. vinken, lijsters, spreeuwen en patrijzen. Vinken waren een geliefde delicatessen en de vangst was tot kunst verheven. Meestervinker Cornelis van Lennep (1751-1813) was er in het najaar geregeld te vinden. Hij was de grootvader van schrijver

en politicus Jacob van Lennep, de eerste directeur van de toenmalige Duinwater Maatschappij. De familie liet het huisje bouwen. Ernaast lag een vinkenbaan van 40 bij 12 meter waar tijdens de trek vogels werden gevangen. Vinkers lokten trekvogels op de baan met lokvinken en voer. Binnen zat iemand op het vinkentouw, die door kijkgaten naar de vogels loerde. Zaten er voldoende, dan gaf de vinker een ruk aan het touw, zodat vangnetten over 'de druipbaan' vielen. In de achttiende eeuw telde de AWD vijf

vinkenbanen. Het Vinkershuisje is als enige bewaard gebleven. Het is een Rijksmonument. Op muurschilderingen zijn enkele beroepsvinkers afgebeeld. Het huisje wordt nu gebruikt om bezoekers te ontvangen.

Huis van het Wester

Locatie: Duizendmeterweg | **Bouwjaar:** rond 1888 | **Functie:** dienstwoning bij waterpompstation | **Opdrachtgever:** Gemeente Amsterdam

Het Huis van het Wester was rond 1890 de dienstwoning van de waterpompmachinist. Naast het huis stond een machinepompgebouw. Tot 1917 bewoonden machinist Pool en zijn familie het Huis van het Wester. De machinist zorgde dat het water uit het Westerkanaal werd overgepompt naar het Zwarteveldkanaal of het Barnaartkanaal, waar het uitstroomde in de Oranjekom. Met de aanleg van het Noord-oosterkanaal in 1932 stroomde het verzamelwater via natuurlijk verloop vanzelf naar de Oranjekom. Het machinepompgebouw is daarna gesloopt, maar het huis bleef gespaard. Het is het enige nog bestaande oude woonhuis in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Vroeger stonden hier veel meer woonhuizen en boerderijen. De meesten zijn tijdens de bezetting in 40-45 verwijderd. Na de Tweede Wereldoorlog deed het dienst als (kust)bewakingsdienst. Ook is het jarenlang gebruikt als schaft- en opslagruimte. Het huis is nu deels opengesteld als landschapsskikhut. Ook is het geschikt gemaakt als verblijfplaats voor o.a. vleermuizen, vogels, amfibieën en insecten.

Schuil en Rust

Locatie: Naaldenveld | **Bouwjaar:** rond 1900 | **Toenmalige functie:** verblijf- en opslagplaats van de jachttopziener | **Opdrachtgever:** De familie van Lennep

Jachthut Schuil en Rust was oorspronkelijk een schuilkeet voor de jachttopzichter en zijn gezelschap. Er werden jachtpartijen voorbereid en de jachttopziener bestreed er stroperij. Schuil en Rust is in de negentiende eeuw gebouwd in opdracht van de Van Lenneps. De familie had duingronden afgestaan voor drinkwaterwinning, maar behield de jachtrechten. De adel hield van jagen. In jachtboekjes

hielden zij nauwgezet de jachtbuit bij. Zij onderscheidden haarwild (konijn, haas, ree etc.) en veerwild (fazant, eend, patrijs, duif etc.). Fazanten waren favoriet. Die werden voor de jacht gefokt en uitgezet. De drijfjacht was de meest voorkomende jachtvorm. Mannen en jongens beliepen een afgesproken deel van het jachtveld (de drift) en 'klopten dat uit' in de richting van de jagers. Het officiële jagen kende ook een volkse variant: stropen. Tussen jachttopzichten en stropers was het een kat-en-muis-spel. De jachthut wordt nu gebruikt als tussenstop bij excursies.

5 vragen aan:

Walter
Hollenkamp (69)
Gespot:
13 november 2017

Wie bent u?

"Ik ben Walter Hollenkamp. Ik werkte jarenlang op verschillende financiële afdelingen bij ING. Dat was vooral zittend werk. Om voldoende te bewegen ben ik gaan wandelen. Niet zomaar wandelen maar hele lange afstanden, alleen, met mijn vriendin of georganiseerd."

Uw indrukwekkendste wandelprestatie is...?

"Op de kop af 36 keer de Nijmeegse Vierdaagse gelopen en dit jaar voor de zesenvijftigste keer de avondvierdaagse van Purmerend. Als ik alleen wandel neem ik altijd mijn fototoestel mee; je weet nooit wat je voor de lens krijgt."

Fotograferen is uw grote hobby?

"Jazeker. Veertig jaar geleden begon ik met een analoge camera. Ik werd steeds enthousiaster en wilde meer leren over de technische mogelijkheden. In 1984 werd ik lid van de Natuurfotografen Vereniging Amstelveen. Naast wat technische kennis is geduld het allerbelangrijkste en uiteraard moet je als natuurfotograaf natuurliefhebber zijn."

Waar fotografeert u zoal?

"De meeste meters legde ik struinend af in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Gewapend met mijn Canon-camera, macro- en telelens en een vuilniszak maak ik uren lange wandelingen. Die vuilniszak is om op te knielen of te liggen om vanuit allerlei standen een mooie foto te kunnen maken."

Wat zijn uw favoriete onderwerpen?

"Libellen, vlinders, reptielen en amfibieën. Als ik daar macro-opnames van maak, zie ik 's avonds op mijn beeldscherm zelfs de schubben van de zandhagedis en het profiel van een vlinder-vleugel. Dat zijn net kleine wonderdjes. Op twee verschillende Facebookpagina's van Waternet deel ik mijn foto's. Ik krijg daar veel reacties op. Deze herfst heb ik ook veel paddenstoelen gefotografeerd, net nog een groepje stinkzwammen met vliegen erop. Prachtig!"

Stromend water

Rechts ziet u de toevoersloot waardoor het water naar het infiltratiegebied stroomt.

Daar wordt het toekomstig drinkwater voorgezuiverd. Na enkele maanden stroomt het via onder andere het Rechte Schusterkanaal (links op de foto) terug richting verzamelvijver de Oranjekom.

Koop uw jaarkaart voor 2018 eenvoudig online!

Belangrijkste wijzigingen

- Jaarkaart kan elke dag van het jaar worden gekocht
- Is vanaf de aankoopdatum direct geldig
- Iedereen een persoonlijke jaarkaart op naam
- Geen groeps- en 60+ jaarkaarten meer
- Kinderen tot 18 jaar voortaan gratis toegang
- Jaarkaart kost in 2018 eenmalig € 8,-

Online jaarkaart kopen

- U ontvangt een tijdelijke jaarkaart per mail en kunt meteen het duin in
- Print hem uit of neem uw mobiel met de bevestigingsmail mee
- Binnen twee weken ontvangt u de jaarkaart thuis per post
- Heeft u geen computer? In het bezoekerscentrum helpen we u graag!

waternet.nl/AWD

In het kort

Naam: Tientje van Waternet
Start: Ingang Oase-bezoekerscentrum
Lengte: 10 km
Duur: 3 uur
Type wandeling: rondwandeling
Geschied voor: geëfende wandelaar
Routemarkering: route-beschrijving met kaartje
Bijzonder: onverharde struipaadjes
Routemaker: René de Jong van Mooisteroutes.nl

Het tientje van Waternet

In de 34 vierkante kilometer grote Amsterdamse Waterleidingduinen kun je heerlijk rustig wandelen. Je mag er van de paden af, maar kunt ook kiezen voor een van de wandelroutes van 2 tot 30 km. Veel plezier!

Wandelkaart en online

Een kaart en beschrijving van deze route is voor 1 euro verkrijgbaar in bezoekerscentrum De Oranjekom. Of bekijk en download de route via Waternet.nl/AWD.

Afwisselende route

Het Tientje van Waternet is een route van tien kilometer over grotendeels avontuurlijke, onverharde struipaadjes. U ziet vast een paar wildsporen en er is een grote kans op een ontmoeting met damherten. 'Het Tientje' is een afwisselende route met dichte bossen, open vlaktes, waterpartijen en fraaie uitzichtpunten.

Geschiedenis

Hoogtepunten zijn: het afwisselende landschap, het bezoekerscentrum, het Eiland van Rolvers met het pad langs de Oosterduinrel, het

Vinkershuisje en het Museumduin. Dat duin is vernoemd naar de bunkers waar in de Tweede Wereldoorlog Nederlandse kunstschaten beschermd zijn opgeslagen. De hoge deuren waren nodig om grote schilderijen onbeschadigd binnen te krijgen.

Wildsporen

Halverwege betreedt u het Eiland van Rolvers. Dit duingebied hoorde vroeger bij de duinboerderij van de gelijknamige familie. De boerderij is lang geleden afgebroken. Op het eiland treft u nauwelijks duidelijke wandelpaden. U mag er vrij struinen of over wildsporen en eenmanspaadjes, op zoek naar damherten.

Rijksmonument

Aan het einde van de route wandelt u langs het Vinkershuisje. Hier vingen beroepsvinkers tot het vangstverbod in 1912 o.a. vinken, lijsters, spreeuwen en patrijzen. Binnen zat iemand op het vinkentouw, die door kijkgaten naar de vogels op de vinkenbaan loerde. Zaten er voldoende, dan gaf de vinker een ruk aan het touw, zodat vangnetten over baan vielen. Dit huisje is een Rijksmonument en werd recent gerestaureerd.

Bekijk en download deze en andere wandelroutes op waternet.nl/AWD

Tip van boswachter Gerard

Topmomenten in de winter

Er zijn van die dagen dat je als boswachter door de duinen loopt en van de ene in de andere topervaring terecht komt. Vorige winter reed ik op een zondagochtend mijn controlerondje langs de ingangen. Bij Panneland wemelde het rond de ingang van koolmeesjes en pimpelmeesjes, staartmezen en de glanskop. De laatste was druk bezig om tussen boomschors zaden en insecten te zoeken. Ik reed richting de brede kanalen, vergezeld door de eerste stralen felle winterzon. Het was koud en er lag een dun laagje ijs op de kanalen. Op de open stukken water zwommen krooneenden en zaagbekken, die met hun rode snavel in de vorm van een zaagje vissen in kleinere stukjes zagen voordat die naar binnen glijden. Ik legde net mijn verrekijker naast mij neer toen twee fotografen met een stralend gezicht foto's lieten zien van wilde zwanen en een brilduiker. Van zulke topmomenten moet je als boswachter en als wandelaar even dubbel genieten. Goed kijken, luisteren of met een verrekijker, ziet u bij ons altijd wel iets bijzonders!

Werkzaamheden

Kabels en trafohuisjes

Waternet vervangt komende tijd alle kabels en transformatorhuisjes. Zo zorgen wij ervoor dat de elektriciteit voor de drinkwatervoorziening weer optimaal wordt. Deze winter werken we vanaf ingang Panneland langs de verlengde Oosterbeek naar ingang Oranjekom/Oase. Daarna gaan we langs het Noodoosterkanaal richting ingang Zandvoortselaan.

Stuifkuilen

In de Haasvelderduinen graven we 5,5 ha stuifkuilen weer open, zodat de wind het zand weer natuurlijk laat stuiven.

Wandelroutes en wegen

We maken de wandelpaden weer optimaal toegankelijk. Op enkele plekken waar vroeger door koeien of schapen werd ge graasd, halen we de rasters weg.

Slib afvoeren

In januari halen we slib uit twee geulen in het infiltratiegebied. We voeren het af met vrachtauto's. Zo maken we de geulen weer vrij voor stromend water. Daarnaast verplaatsen we het natte slib uit het depot bij geul 24 naar dam 25. Na onderzoek voeren we het ook af.

Drainage

We gaan een aantal regelputten van het drainagesysteem vervangen en ook een paar drains schoonspuiten.

Ingang De Zilk

De Zilk wordt net als ingang Panneland opnieuw ingericht om u als bezoeker nog beter te kunnen ontvangen. We wachten op de vergunning en hopen in januari te starten.

Onze excuses voor eventuele overlast van deze werkzaamheden

Kersvakantie

Vervelen tijdens de vakantie is niet nodig. Kom mee met de sfeervolle lichtjeswandeling. Let op: alleen per reservering vooraf mogelijk. Natuurlijk komt Koos Kneus met zijn poppentheater weer een dagje langs. Nieuw is het Winter Woordzoekspeel. Wie durft de uitdaging aan? Ook altijd leuk om te doen zijn onze GPS route en de bomenwandeling. Kijk voor alle activiteiten op onze site.

Wijzigingen jaarkaarten 2018

Koop uw nieuwe jaarkaart eenvoudig online. De kaart kan voortaan elke dag van het jaar ingaan. U ontvangt een tijdelijke jaarkaart per mail en kunt meteen het duin in. We maken de verkoop van de jaarkaarten ook eenvoudiger en eerlijker. Iedereen koopt voortaan een persoonlijke jaarkaart op naam en betaalt hetzelfde. Lees op pagina 12 over de andere

wijzigingen. Heeft u geen computer? In het bezoekerscentrum helpen we u graag!

Dagkaartje ook online

U kunt een dagkaartje voortaan ook online kopen, thuis of ter plekke.

waternet.nl/AWD

Beheer damherten

De boswachters zijn in november via afschot gestart met actief damhertenbeheer. We doen dit om het aantal damherten weer in balans te brengen met andere dieren en planten, en om overlast in de omgeving te voorkomen. Het schieten gebeurt t/m eind maart, alleen op werkdagen, gemiddeld 2 à 3 dagen per week. De boswachters zoeken gebieden waar geen bezoekers zijn. U zult er weinig van merken. De boswachters gaan zorgvuldig te werk en veiligheid heeft de allerhoogste prioriteit. Lees alles over ons damhertenbeheer op onze site. waternet.nl/AWD

COLOFON

Struinen is een uitgave van Waternet en wordt op verzoek gratis toegesonden. Je kunt je aanmelden via waternet.nl/AWD

Redactie: Afdelingen Bron & natuurbeheer en Communicatie, Waternet

Artdirectie en ontwerp: Lava.nl (Noortje Boer)

Tekst: Michel Verschoor

Aan deze Struinen werkten mee: Miranda Kok, Gerard Scholten, Jos Mense

Fotografie: Alwin Slom, Gerard Scholten, Jan Dirk Bol, Marjan Oosterholt, Vincent van der Spek

Tips voor de redactie: Bezoekerscentrumoranjekom@waternet.nl
Vogelenzangseweg 21
2114 BA Vogelenzang

16 activiteitenkalender Amsterdamse Waterleidingduinen

Aanmelden via waternet.nl/AWD

DEC

ZA 23 - ZO 31	Winter Woordzoekspel 10.00 t/m 16.30 uur	10.00	BC De Oranjekom	€ 1,-
DO 28, VR 29	Lichtjeswandeling, let op: alleen op reservering ✓	18.00/ 19.00	BC De Oranjekom	€ 2,50

JAN

MA 1 – ZO 7	Winter Woordzoekspel 10.00 t/m 16.30 uur	10.00	BC De Oranjekom	€ 1,-
WO 3	Poppenkast voorstelling met Koos Kneus (4-8 jr) ✓	11.00 13.30 15.00	BC De Oranjekom	€ 2,50
WO 3	Bunkers, botten en bibberen (8-12 jr) ✓	15.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-
ZA 6, DO 25	Op zoek naar wintergasten ✓ Vanuit busje genieten van wilde zwanen, zaagbekken etc.	14.30	ingang Zandvoortselaan	€ 10,-
ZO 7, 21	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 14	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	09.00	ingang Oranjekom/Oase	gratis

FEB

ZO 4, 18	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 11	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	08.00	ingang De Zilk	gratis
DO 15, WO 28	Terug in de tijd met Van Lennep en Barnaart ✓ Vanuit busje genieten van cultuurhistorie	14.00	ingang Panneland	€ 10,-

MRT

DO 1	Survivaltips van de boswachter! (8-12 jr) ✓ Welke sporen vind je en hoe laat je zelf geen sporen na?	14.30	BC De Oranjekom	€ 5,-
ZA 3	Cursus vogelgeluiden voor beginners ✓ Eerste van serie van drie (7 april en 5 mei)	07.30	ingang Oranjekom/Oase	gratis
ZO 4, 18	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 11	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	07.00	ingang Zandvoortselaan	gratis
DO 22	Fietsexcursie De weg van het water ✓	13.30	BC De Oranjekom	€ 7,50
VR 30	Workshop natuurfotografie voor beginners (vanaf 16 jr) ✓	11.00	BC De Oranjekom	€ 10,-